

The Role of International Organizations in Protecting Children's Rights in the War in Afghanistan (2001-2021)

Nasrin Mosaffa¹ and **Fatemeh Ehsani²**

1. Professor, Department of International Relations, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Tehran, Iran.

Email: nmosaffa@ut.ac.ir (corresponding author)

2. Ph.D. in International Relations, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Tehran, Iran.

Article Info.

Article Type:
Research Paper

Article History:

Received:

9 August 2025

Revised:

10 September 2025

Approved:

29 September 2025

Published Online:

30 November 2025

Keywords:

War,
Children's
Rights,
International
Organizations,
Implementation
Gap,
Legitimacy,
Afghanistan.

ABSTRACT

Defending human rights, especially children's rights, during Afghanistan's internal conflicts was one of the main justifications for the US-led military invasion during the presidency of George W. Bush and the country's long-standing presence alongside international organizations. During this period, numerous initiatives were taken by international organizations- through budget allocations, deployment of experts, and implementation of various programs- to protect children and ensure sustainable living conditions for them. However, the main question of this research is: To what extent have international supports for the rights of war-affected children in Afghanistan, from 2001 to 2021, been successful in achieving sustainable results? The findings, which were obtained through a qualitative method descriptive-analytical approach and analysis of documents and statistics, show that a set of structural and indigenous obstacles including cultural-social and religious factors; administrative and economic corruption in the government of the time; the weakness of civil society and the inattention of international organizations to peace-building and rights-based approaches to development, have led to the failure of these efforts. As a result, the research hypothesis is that international organizations have failed to gain the necessary legitimacy among the people and local institutions in Afghanistan, resulting in a kind of "implementation gap" between their declared commitments and practical actions; a gap that has ultimately prevented the realization of sustainable protection of children's rights in Afghanistan.

Cite this article: Mosaffa, N and Fatemeh Ehsani (2025), "The Role of International Organizations in Protecting Children's Rights in the War in Afghanistan (2001-2021)", **Central Eurasia Studies**, Vol. 18, No. 2, pp 409-436.

<http://doi.org/10.22059/JCEP-202508-450345>

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran

Introduction: The defense of human rights, especially the children's rights in Afghanistan, was repeatedly raised by the United States during the Presidency of George W. Bush and international organizations as one of the main justifications for the 2001 military intervention and the two decades of international presence that followed. Children were symbolically seen as both victims of long-term conflicts and as the foundations of a peaceful and sustainable future. Accordingly, extensive resources were allocated, international experts were deployed, and numerous child-focused programs were implemented between 2001 and 2021, ranging from education and health initiatives to broader frameworks for child protection and well-being. Despite this extensive engagement, Afghan children continued to face chronic vulnerabilities, including poverty, exposure to violence, lack of access to education, and persistent insecurity.

Research question: The main question, therefore, is whether international efforts over the last two decades have been successful in providing sustainable support for children's rights in Afghanistan and what obstacles have prevented the establishment of a sustainable framework for such support.

Research hypothesis: The hypothesis is that this failure has not been primarily due to a lack of funding or a lack of activities, but rather to a structural and contextual mismatch between international strategies and Afghan realities. This mismatch has manifested itself in the form of a persistent "adaptation gap," that is, a disconnect between the ambitious commitments of international actors and the limited impact of their interventions on the ground.

Methodology and theoretical framework: This study applies a qualitative research design with a descriptive-analytical approach. The methodology combines document and text analysis of official reports, legal documents, policy statements, and statistical data from international organizations, non-state actors, and Afghan government institutions. The descriptive dimension reconstructs the situation of Afghan children in relation to education, health, social welfare, and protection from violence. The analytical dimension critically assesses the effectiveness of international interventions, highlights structural and cultural barriers, and examines why declared commitments have

not been translated into sustainable results.

Results and discussion: The findings show that international organizations and their interventions suffer from a profound and persistent lack of legitimacy, which significantly undermines their ability to bring about lasting change. Several interrelated factors explain these results:

1. Cultural and religious norms: deeply rooted patriarchal structures and rigid social expectations resisted the liberal rights discourse promoted by international actors and prevented the acceptance of externally designed child protection frameworks.
2. Corruption in government institutions: widespread mismanagement and diversion of aid resources have undermined transparency and fair service delivery, further reducing public trust.
3. Weakness of civil society: Afghanistan lacked strong and independent civil society organizations that could ensure local ownership and continuity. International projects often remained externally led, dependent on donor funding, and unsustainable after the departure of foreign actors.
4. Neglect of peace-building: Many child-focused programs have been introduced without parallel efforts to secure stability and peace. Such initiatives cannot produce sustainable results in situations where conflict and insecurity persist.
5. Insufficient integration of rights-based approaches: Instead of embedding reforms in Afghan national institutions and promoting local legitimacy, international organizations have often ignored or marginalized state structures, leaving reforms fragile and disconnected from Afghan governance.

Conclusion: Taken together, these factors created what this study calls an “Adaptation Gap.” This gap was not simply a result of poor implementation, but was the product of deeper structural misalignments between global strategies and the political, cultural, and institutional realities of Afghanistan. International commitments were ambitious and often convincing on the surface, but they failed to resonate with local actors, institutions, and communities, producing temporary and externally dependent outcomes.

The study concludes that the shortcomings in protecting children's rights in Afghanistan during 2001-2021 were rooted less in a lack of resources than more in flawed assumptions, structural barriers, and the lack of legitimacy. International actors were unable to bridge the gap between their stated commitments and the needs and expectations of Afghan society. Thus, the hypothesis is confirmed: the disconnect between global strategies and Afghan realities created an adaptation gap that limited international interventions to short-term relief rather than systemic change.

The case of Afghanistan highlights a larger lesson for international support for children's rights in post-conflict societies. Sustainable protection cannot be achieved through humanitarian rhetoric, funding, or externally imposed frameworks alone. This requires legitimacy that comes from local trust, strengthened national institutions, the active participation of an independent civil society, and peace as the foundation for rights-based development. Without these conditions, even large-scale international interventions are insufficient to provide sustainable protection for vulnerable children.

Keywords: War, Children's Rights, International Organizations, Compliance Gap, Legitimacy, Afghanistan.

نقش سازمان‌های بین‌المللی در حمایت از حقوق کودکان در جنگ در افغانستان (۲۰۰۱ تا ۲۰۲۱)

نسرين مصفا^۱ و فاطمه احسانی^۲

۱. استاد، گروه روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

نویسنده مسئول: nmosaffa@ut.ac.ir

۲. دکتری روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله: علمی پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۱۸

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۶/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۰۷

تاریخ انتشار برخط:

۱۴۰۴/۰۹/۰۹

واژگان اصلی:

جنگ،

حقوق کودکان،

سازمان‌های بین‌المللی،

شکاف سازگاری،

مشروعیت،

افغانستان.

دفاع از حقوق بشر و به‌ویژه حقوق کودکان در دوران درگیری‌های داخلی افغانستان، یکی از مهم‌ترین دلایل توجیه حمله نظامی به رهبری ایالات متحده آمریکا در زمان ریاست‌جمهوری جرج بوش و ادامه حضور طولانی این کشور با همراهی سازمان‌های بین‌المللی بود. در این دوره، سازمان‌های بین‌المللی با تخصیص بودجه، فرستادن کارشناسان و اجرای طرح‌های گوناگون برای پشتیبانی از کودکان و فراهم کردن شرایط پایدار زندگی آنان تلاش‌های بسیاری کردند. پرسش اصلی نوشتار این است که پشتیبانی‌های بین‌المللی از حقوق کودکان آسیب‌دیده از جنگ در افغانستان، در سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۲۱، تا چه اندازه به نتایج پایدار منجر شده است؟ یافته‌ها که براساس روش کیفی و با رویکرد توصیفی تحلیلی و با استفاده از اسناد و آمارها به دست آمده‌اند، نشان می‌دهند مجموعه‌ای از موانع ساختاری و داخلی مانند عوامل فرهنگی-اجتماعی و مذهبی، فساد اداری و اقتصادی در دولت، ضعف جامعه مدنی و نادیده‌گرفتن زمینه‌های صلح‌سازی و رویکرد حق‌محور به توسعه از سوی سازمان‌های بین‌المللی، موجب ناکامی این تلاش‌ها شده است. فرضیه نوشتار این است که سازمان‌های بین‌المللی نتوانستند در میان مردم و نهادهای محلی افغانستان مشروعیت لازم را به دست آورند. همین موضوع موجب ایجاد نوعی «شکاف سازگاری» در میان تعهدهای اعلام‌شده و اقدام‌های عملی آنان شد؛ شکافی که سرانجام مانع تحقق پشتیبانی پایدار از حقوق کودکان افغانستان شد.

استناد: مصفا، نسرين و فاطمه احسانی (۱۴۰۴)، «نقش سازمان‌های بین‌المللی در حمایت از حقوق کودکان در

جنگ در افغانستان (۲۰۰۱ تا ۲۰۲۱)»، *مطالعات اوراسیای مرکزی*، دوره ۱۸، شماره ۲، صص ۴۳۶-۴۰۹.

<http://doi.org/10.22059/JCEP-202508-450345>

© The Author(s).

ناشر: دانشگاه تهران

مقدمه

یکی از مسائل اساسی که جامعه جهانی و سازمان‌های حقوق بشری در رویارویی با بحران افغانستان در بیست سال حضور نیروهای خارجی در آن کشور، با آن روبه‌رو شدند، موضوع حمایت از حقوق کودکان درگیر جنگ بود. افغانستان به‌عنوان کشوری که دوره‌های طولانی درگیری مسلحانه را پشت سر گذاشته، شاهد آسیب‌های گسترده به کودکان بوده است. آنان نه تنها در معرض خشونت مستقیم قرار داشتند، بلکه از پیامدهای غیرمستقیم جنگ، از جمله آوارگی، فقر، محرومیت از آموزش و سوءتغذیه نیز رنج برده‌اند. گزارش‌های پرشمار نشان می‌دهد که کودکان در این کشور، به‌ویژه در معرض خطرهایی مانند به‌کارگیری به‌عنوان سرباز، بهره‌کشی جنسی و ازدست‌دادن سرپرستان خود قرار گرفته‌اند. این شرایط، ضرورت توجه فوری جهانی را به حمایت از این گروه آسیب‌پذیر آشکار کرد و نیاز به کاربست راهبردهای جامع برای حفاظت از حقوق بنیادین آنان را بیش از پیش برجسته کرد.

در واکنش به این بحران، شماری از سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی برای حمایت از حقوق کودکان افغانستان وارد عمل شدند. سازمان ملل متحد به‌وسیله ارکان خود مانند صندوق کودکان ملل متحد، برنامه جهانی غذا و کمیساریای عالی پناهندگان، اقدام‌هایی را برای پاسخ‌گویی به نیازهای ضروری کودکان آغاز کردند. این نهادها با همکاری نهادهای محلی و سازمان‌های غیردولتی، برنامه‌هایی را برای تأمین سرپناه، غذا، خدمات بهداشتی و آموزش برای کودکان آسیب‌دیده تدوین کردند. سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی نیز با ایجاد فضاهایی در ارائه خدمات پزشکی، در کاهش رنج‌های کودکان نقش داشتند. این تلاش‌ها برای کاستن از فشارهای فوری ناشی از جنگ طراحی شدند. همچنین برنامه‌هایی برای آگاهی‌بخشی برای پیشگیری از به‌کارگیری کودکان در گروه‌های مسلح و حمایت از خانواده‌های آواره برای بازسازی زندگی‌شان اجرا شد. این اقدام‌ها در برخی موارد توانست به‌صورت موقت از شدت بحران بکاهد و چشم‌اندازی از بهبود شرایط را در میان جوامع آسیب‌دیده ایجاد کند.

پرسش اساسی مقاله این است که آیا تلاش‌های انجام شده برای حمایت پایدار از حقوق کودکان افغانستان، کافی بوده است؟ چه موانعی بر سر راه ایجاد چارچوبی ماندگار برای حمایت از این کودکان قرار دارد؟ بیشتر فعالیت سازمان‌های بین‌المللی پیرامون چه محورهایی بوده است؟ چگونه می‌توان در شرایطی مانند تداوم درگیری‌ها و ناپایداری سیاسی، از حقوق بنیادین کودکان به‌صورت مؤثر و بلندمدت حمایت کرد؟ دلیل انتخاب دوره زمانی سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۲۱ در این نوشتار، اشغال افغانستان به‌وسیله نیروهای خارجی در این دوره و

تشدید درگیری‌های داخلی میان این نیروها و نیروهای دولتی با گروه‌های معارض مانند طالبان است. در این مقاله، در بخش اول، ادبیات موجود در مورد موضوع پژوهش، بررسی شده تا خلأ پژوهشی، شناسایی و جنبه نوآوری نوشتار تبیین شود. در بخش دوم، روش و در بخش سوم، چارچوب نظری پژوهش بیان شده است. در بخش بعد، زمینه‌های نقض حقوق کودکان افغانستان و نقش سازمان‌های بین‌المللی در حمایت از آنان توضیح داده شده است. بخش پایانی، عملکرد سازمان‌های بین‌المللی در حمایت از حقوق کودکان افغانستان و چالش‌ها و موانع پیش روی آن‌ها، توصیف تحلیلی می‌شود. سرانجام در نتیجه، آسیب‌شناسی چگونگی عملکرد این سازمان‌ها بیان خواهد شد.

پیشینه پژوهش

شین یوان^۱ (۲۰۱۳) در کتاب «شکاف سازگاری و کارآمدی سازمان‌های حقوق بشری بین‌المللی» شیوه‌های اثرگذاری سازمان‌های بین‌المللی بر وضعیت حقوق بشر داخلی کشورها، به‌ویژه در شرایط ویژه، مانند جنگ داخلی، شورش و مانند آن را بررسی کرده است. او مفهوم جدیدی به نام «شکاف سازگاری» را مطرح می‌کند و در مورد چگونگی کمک این سازمان‌ها به بهبود وضعیت حقوق بشر و به‌صورت مشخص حقوق کودکان، استدلال می‌کند که سازمان‌های بین‌المللی، بیشتر باید با روش‌های غیرمستقیم و به‌صورت مشخص از راه توانمندسازی جامعه داخلی کشور هدف، این مهم را انجام دهند.

هانسون (۲۰۱۱) در مقاله «حقوق بین‌المللی کودکان و درگیری‌های مسلحانه»، هنجارهای حقوق بشری مربوط به کودکان، در جریان درگیری‌های مسلحانه و بینش‌هایی در مورد تنوع پیچیدگی واقعیت‌های محلی جنگ و مبارزه‌های سیاسی خشونت‌آمیز ناشی از انسان‌شناسی دوران کودکی را مورد بحث قرار می‌دهد. لنز و سودرباوم^۲ (۲۰۲۳) در مقاله «ریشه‌های راهبردهای مشروعیت‌بخشی سازمان‌های بین‌المللی: مخاطبان، کارگزاران و محیط» استدلال می‌کنند که سازمان‌های بین‌المللی، فقط در صورتی می‌توانند موفق عمل کنند که مشروع باشند. آن‌ها می‌گویند برخلاف باور معمول که اولویت راهبردهای مشروعیت‌بخشی را به مخاطبان می‌دهد؛ تعامل پویا میان عوامل و مخاطبان درون یک محیط عمل گسترده است که به یک

1. Xinyuan Dai

2. Tobias Lenz & Fredrik Soderbaum

سازمان، مشروعیت می‌بخشد یا از آن، مشروعیت‌زدایی می‌کند. زاکارا^۱ در مقاله «آبای نهادهای بین‌المللی می‌توانند دنیا را نجات دهند؟» نقش نهادهای بین‌المللی در حکمرانی جهانی را بررسی می‌کند. او استدلال می‌کند که این نهادها هر چند ویژگی مداخله‌گرایانه دارند، اما نمی‌توانند جایگزین ساختارهای داخلی در تأمین منافع مردم شوند. تفکر لیبرال حاکم بر این نهادها، توانایی یکپارچه‌سازی در زمینه‌های فرهنگی مختلف را ندارند و این نیز یکی از موانع پیش روی عملکرد آنها به‌ویژه در زمینه‌ای مانند حقوق کودکان است که حمایت از آن، ریشه در باورهای فرهنگی و مذهبی یک جامعه دارد.

مصفا و داور (۱۳۹۱) در کتاب «نگاه به میثاق حقوق کودک در اسلام از منظر حقوق بشر دوستانه بین‌المللی» ابعاد این میثاق و قوت‌ها و ضعف‌های آن در حمایت از کودکان آسیب دیده در درگیری‌های مسلحانه را بررسی می‌کنند. آن‌ها با بیان اینکه تقریباً ۶۰۰ میلیون کودک در کشورهای اسلامی زندگی می‌کنند، اشاره می‌کنند که میثاق حقوق کودک در اسلام، نخستین سند الزام‌آور حقوق بشر سازمان همکاری‌های اسلامی است که در نشست سال ۲۰۰۵ تصویب شد و نشانگر تمایل کشورهای عضو برای به‌رسمیت شناختن اهمیت وضعیت کودکان در کشورهای اسلامی است.

پژوهش جنیفر و زاهدی (۲۰۱۴) با عنوان «کودکان افغانستان: راهی به‌سوی صلح»، نخستین بررسی جامع از وضعیت و تحولات زندگی کودکان افغانستان در دهه‌های پس از جنگ به شمار می‌رود. این کتاب به مسائل اساسی مربوط به حقوق و رفاه کودکان پرداخته است؛ از جمله تولد و کودکی در شرایط جنگ، آموزش و بی‌سوادی، کار کودک، استفاده از کودکان در درگیری‌های مسلحانه، بهره‌کشی جنسی، وضعیت کودکان بی‌سرپرست و کارگر، معلولیت و سلامت روان. بخشی ویژه نیز به «حمایت قضایی و حقوقی» اختصاص یافته است که در آن خلأهای قانونی و نهادی در حمایت از کودکان به تفصیل بررسی می‌شود.

اکرمی (۱۴۰۱) در مقاله «به‌کارگیری کودکان در مخاصمات مسلحانه آسیای جنوب غربی و جرم‌انگاری آن در نظام‌های حقوقی افغانستان، سوریه و عراق در مقارنه با اسناد بین‌المللی» مطرح می‌کند که یکی از مهم‌ترین آسیب‌های ناظر بر درگیری‌های مسلحانه، به‌ویژه در منطقه آسیای جنوب غربی، استخدام کودکان در گروه‌ها و نیروهای مسلح و به‌کارگیری آن‌ها در درگیری‌ها است که عملکرد گروه‌هایی مانند داعش، طالبان و ائتلاف سعودی در یمن آشکارا

آن را نشان می‌دهد. گودهند (۲۰۱۰)^۱ در مقاله «کمک به خشونت یا ساختن صلح؟ نقش کمک‌های بین‌المللی در افغانستان» تأثیر دوگانه کمک‌های بین‌المللی در افغانستان را بررسی می‌کند. او با تحلیلی جامع و با تمرکز بر پویایی‌های سیاسی و اجتماعی افغانستان، استدلال می‌کند که کمک‌های بین‌المللی گاه به دلیل نبود هماهنگی و نادیده گرفتن زمینه‌های محلی، به جای کاهش تنش‌ها، به بی‌ثباتی دامن زده‌اند.

با وجود افزایش مطالعات در سطح جهانی، در مورد وضعیت حقوق کودکان در افغانستان پژوهش‌های تحلیلی و علت‌شناسانه بسیار محدود بوده است. مطالعات انجام‌شده بیشتر شرایط نگران‌کننده کودکان افغانستان را توصیف می‌کنند و فقط در مواردی اندک، به چالش‌های اجرایی تحقق حقوق کودکان در این کشور اشاره کرده‌اند. این دسته از پژوهش‌ها از نظر نشان دادن ابعاد بحران اهمیت فراوان دارند، اما به دلیل تمرکز توصیفی و نبود تحلیل‌های راهبردی، پاسخ‌گوی نیازهای پژوهشی و سیاستی موجود نیستند. در این نوشتار می‌خواهیم با تمرکز بر ضرورت حمایت از حقوق کودکان در افغانستان، فراتر از توصیف صرف حرکت کنیم و موانع ساختاری و اجرایی این حمایت را بررسی کنیم. در این چارچوب، نقش و کارکرد سازمان‌های بین‌المللی در تضمین حمایت پایدار و همه‌جانبه از کودکان افغانستان، به عنوان یکی از محوری‌ترین متغیرهای نوشتار را واکاوی و تحلیل می‌کنیم.

روش پژوهش

روش این پژوهش کیفی و مبتنی بر رویکرد توصیفی تحلیلی است که با هدف ترسیم تصویری جامع، دقیق و انتقادی از وضعیت حقوق کودکان جنگ‌زده افغانستان و چگونگی حمایت‌های بین‌المللی از آنان به کار گرفته شده است. بخش توصیفی با گردآوری و سازمان‌دهی داده‌ها از منابع معتبر، شامل مدارک حقوقی، گزارش‌های رسمی سازمان‌های بین‌المللی، آمارهای منتشرشده و پژوهش‌های پیشین به بازنمایی نظام‌مند شرایط عینی زندگی کودکان و دیگر نیازهای اساسی می‌پردازد؛ در حالی که بخش تحلیلی با تمرکز بر چرایی و چگونگی مداخله‌های جهانی، میزان کارآمدی سیاست‌ها و برنامه‌ها را ارزیابی کرده، موانع ساختاری و چالش‌های اجرایی و پیامدهای اقدام‌های انجام‌شده را واکاوی می‌کند. از میان روش‌های کیفی، تأکید اصلی بر تحلیل مدارک و متنی است که با بهره‌گیری از متن‌های حقوقی، قطعنامه‌ها،

گزارش‌ها و مطالعات تخصصی، امکان مستندسازی واقعیت‌های موجود و نیز بررسی انتقادی سازوکارهای حاکم بر حمایت‌های بین‌المللی از کودکان افغانستان را فراهم می‌آورد.

چارچوب نظری: نهادگرایی نولیبرال و پایه‌های مشروعیت سازمان‌های بین‌المللی

از زمان سخنرانی ادوارد کار در سال ۲۰۱۱ در مورد نهادگرایی لیبرال، این گروه نظری در چارچوب برداشتی از اقتدار سیاسی قرار می‌گیرد که ۳۰ سال پیش جان راگی ارائه کرد. بر این اساس، نهادگرایی لیبرال با ترکیب قدرت اجتماعی و هدف مشروع، مبنایی برای اقتدار سیاسی فراهم می‌کند (Keohane, 2012: 125). هدف اجتماعی نهادگرایی لیبرال، ترویج امنیت انسان، رفاه و آزادی و در نتیجه، شکل دادن به جهانی صلح‌آمیزتر و مرفه‌تر تعریف می‌شود. بر مبنای این هدف اجتماعی، استفاده از قدرت در ساخت نهادها و تزریق قدرت به آن‌ها توجیه شده است. نهادها و قوانین بین‌المللی می‌توانند همکاری‌های سودمند و متقابل را در نظام بین‌الملل تسهیل کنند. از نگاه جان راگی، این شکل از لیبرالیسم ماهیتی چندجانبه دارد و مبتنی بر مداخله داخلی است. نهادگرایان لیبرال معتقدند که قدرت باید به صورت تدریجی، محدود و با احتیاط و البته در جهت پیشبرد ارزش‌های لیبرال به کار گرفته شود. برخلاف واقع‌گرایان، این گروه از نظریه‌پردازان به امکان بهبود شرایط انسانی باور دارند و تلاش می‌کنند منطقی برای تعاون تبیین کنند، منطقی که در خدمت هدف‌های اجتماعی قرار می‌گیرد (Keohane, 2012: 126).

در مقایسه با واقع‌گرایی، نهادگرایی نولیبرال نقش مهم‌تری برای قوانین رسمی و غیررسمی قائل است. نهادها مکان‌های یادگیری و شکل‌گیری گفتمان‌های هنجاری هستند و الگویی جدید از تعامل بین‌المللی در میان کنشگران دولتی و غیردولتی ارائه می‌دهند. این نهادها براساس منطق مشارکت بلندمدت شکل گرفته‌اند، به این معنا که اگر بازیگری به مقررات و هنجارهای موجود بی‌توجهی کند، به شهرت خود آسیب می‌زند و امکان مشارکت در همکاری‌های آینده را از دست می‌دهد. همچنین نهادها به افزایش شفافیت و پاسخ‌گویی در نظام بین‌الملل و کاهش اطمینان‌نداشتن نسبت به نیت‌ها و انگیزه‌های دیگر بازیگران کمک می‌کنند (Keohane, 1989: 1). نهادهای حکمرانی جهانی، چه بین‌المللی و چه غیردولتی، ویژگی مداخله‌گرایانه دارند، اما نمی‌توانند ساختارهای دولتی را در تأمین منافع عمومی جایگزینی کنند. نهادگرایان نولیبرال هنجارها و مقررات مشترک را در مرکز همکاری جهانی قرار می‌دهند. این همکاری در قالب نهادها، کنوانسیون‌ها و رژیم‌ها، سبب به اشتراک‌گذاری اطلاعات، توافق

بر سر ارزش‌ها و هنجارهای مشترک، رصد رفتارهای خلاف منافع جمعی و کاهش خطرها و تهدیدها می‌شود (Keohane, 1989: 1).

در مجموع، نهادگرایی نولیبرال به‌عنوان چارچوبی تحلیلی برای بررسی حمایت سازمان‌های بین‌المللی از حقوق کودکان افغانستان در دوران جنگ و بی‌ثباتی مناسب است، زیرا بر نقش نهادها در ایجاد همکاری میان بازیگران مختلف، پیشبرد هنجارهای جهانی مانند حقوق بشر و تحلیل روابط چندسطحی تأکید دارد. این نظریه نشان می‌دهد چگونه تلاش‌های سازمان‌هایی مانند یونیسف و کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد برای ارائه آموزش، سلامت و امنیت به کودکان شکل گرفته است و ناکامی‌ها را به عواملی مانند جنگ، فساد، ناامنی و نبود مشروعیت محلی نسبت می‌دهد. تأکید نهادگرایی نولیبرال بر محدودیت‌های ساختاری و محیطی مانند تخریب زیرساخت‌ها و کمبود منابع مالی بین‌المللی و نیز اهمیت به‌دست‌آوردن مشروعیت در نگاه جوامع محلی، آن را به ابزاری کارآمد برای آسیب‌شناسی ضعف این حمایت‌ها تبدیل می‌کند.

موضوع مشروعیت در کارآمدی سازمان‌های بین‌المللی جایگاهی محوری دارد. مشروعیت در معنای «تناسب هنجاری» یک سازمان در نگاه مخاطبان، شرط حیاتی برای تحقق هدف‌های این سازمان‌ها است. اهمیت مشروعیت نشان می‌دهد که جمعیت هدف سازمان‌های بین‌المللی فقط بازیگران منفعت‌طلب نیستند، بلکه کنشگرانی هنجاری و اخلاقی‌اند که می‌توانند به رویه‌ها و قوانین سازمان اعتبار بخشند یا از آن اعتبارزدایی کنند. بنابراین مشروعیت پیش‌شرط کارآمدی است، زیرا کاربست قدرت مشروع، پیروی گسترده‌تر، نظم اجتماعی پایدارتر و حکمرانی کم‌هزینه‌تر را به همراه دارد. مشروعیت سازمان‌های بین‌المللی امکان پشتیبانی آن‌ها بر همراهی داوطلبانه را فراهم می‌کند و از اتکا به سازوکارهای اجباری می‌کاهد (Lenz and Söderbaum, 2023: 902).

مشروعیت بخشی به سازمان‌های بین‌المللی، فرایندی راهبردی و مستمر است که در آن کارگزاران سازمان به دنبال یافتن شیوه‌هایی کارآمد برای تقویت باور مخاطبان به اعتبار سازمان خود هستند. این راهبردها بر سه بعد اصلی استوارند: ۱. راهبرد مخاطب‌محور، یعنی توجه به تقاضاهای هنجاری مخاطبان؛ ۲. راهبرد کارگزارمحور، یعنی توجه به باورهای هنجاری کنشگران سازمانی و ۳. راهبرد محیطی، یعنی توجه به محیط عملی گسترده‌تر که معیارهای مشروعیت بخشی را شکل می‌دهد (Lenz and Söderbaum, 2023: 908) در این فرایند پویا، هم عوامل سازمانی و هم مخاطبان بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و دیگر سازمان‌های بین‌المللی نیز که

برای به دست آوردن مشروعیت رقابت می کنند، بخشی از محیط عمل به شمار می روند. بنابراین ترکیب نظریه نهادگرایی نولیبرال با مفهوم مشروعیت سازمانی، چارچوبی منسجم برای تحلیل حمایت سازمان های بین المللی از حقوق کودکان افغانستان در سال های ۲۰۰۱ تا ۲۰۲۱ ایجاد می کند. این چارچوب نشان می دهد که علاوه بر موانع ساختاری مانند جنگ، فساد و ضعف جامعه مدنی، ناکامی این حمایت ها ریشه در ناتوانی سازمان های بین المللی در کسب مشروعیت در نگاه جوامع محلی داشته است؛ ناکامی ای که سرانجام به ایجاد شکاف میان تعهد های بین المللی و نتایج عملی منجر شد.

نقض حقوق کودکان در افغانستان

در حدود سه دهه پیش، در سال ۱۹۹۶، گراسا ماسل گزارش نهایی خود را درباره تأثیر درگیری های مسلحانه بر کودکان به مجمع عمومی سازمان ملل متحد ارائه کرد. این گزارش، نخستین تحلیل جامع و نظام مند از جنبه های پنهان و بیشتر نادیده گرفته جنگ بر زندگی کودکان بود؛ گزارشی که چهره واقعی و تلخ نقض گسترده و سازمان یافته حقوق کودکان در بستر درگیری های مسلحانه را آشکار کرد. در این گزارش، برای نخستین بار، مجمع عمومی سازمان ملل متحد شاهد روایت تفصیلی از به کارگیری کودکان به عنوان سرباز به وسیله گروه های مسلح، آوارگی میلیون ها کودک در پی جنگ ها و استثمار و آزار جنسی آنان بود. این کودکان از ابتدایی ترین حقوق انسانی خود یعنی حق حیات، آزادی، سلامت، آموزش، زیستن در کنار خانواده و جامعه، رشد شخصیت و دریافت حمایت و مراقبت محروم شده اند (Delivering for the Children ..., 2022:7).

ماسل در این گزارش، بر ضرورت گردآوری نظام مند داده ها در مورد این تخلف ها به عنوان نخستین گام اساسی در فرایند پاسخ گویی و جبران تأکید کرد و خواستار یکپارچه سازی موضوع حمایت از کودکان در درگیری های مسلحانه در هسته برنامه های جهانی حقوق بشر، صلح، امنیت و توسعه شد. او از دولت ها، نهادهای سازمان ملل متحد و جامعه مدنی خواست تا به نقض حقوق کودکان در درگیری ها نه به عنوان پدیده ای فرعی، بلکه به عنوان بحرانی بنیادین در نظم جهانی توجه کنند و برای مهار آن فوری اقدام کنند.

به دنبال ارائه این گزارش، در سال ۱۹۹۷ مجمع عمومی سازمان ملل متحد با پذیرش توصیه اصلی ماسل، دفتر نماینده ویژه دبیرکل در امور کودکان و درگیری های مسلحانه را تأسیس کرد. بدین ترتیب نخستین سنگ بنای نهادی برای تدوین چارچوب جامع حمایت از

حقوق کودکان در جنگ نهاده شد. گزارش ماسل و تأسیس این دفتر، آغازی برای شکل‌گیری سازوکارهای نوینی بود که به سازمان ملل متحد امکان داد نظارتی به نسبت دقیق و مستند بر وضعیت کودکان درگیر در منازعه‌ها داشته باشد. در پی آن، شورای امنیت سازمان ملل متحد نیز مجموعه‌ای از قطعنامه‌ها را برای پایش، مستندسازی و حمایت از کودکان در شرایط جنگی تصویب کرد (UNICEF's Child Protection Program, 2022: 7).

در تعریف بین‌المللی، از هر فرد زیر ۱۸ سال که به‌وسیله نیروها یا گروه‌های مسلح در هر ظرفیتی، مانند جنگ‌جو، آشپز، باربر، پیام‌رسان، جاسوس یا برای هدف‌های جنسی، استفاده شود، کودک درگیر در تعارض مسلحانه برآورد می‌شود و این مفهوم فقط محدود به حضور در خط مقدم جنگ نیست (مصفا و همکاران، ۱۳۸۳: ۲۶). در سال ۲۰۰۵ با پشتیبانی دفتر نماینده ویژه دبیرکل در امور کودکان و درگیری‌های مسلحانه، یونیسف و دیگر شریک‌های بین‌المللی، شورای امنیت قطعنامه ۱۶۱۲ را تصویب کرد. این قطعنامه سازمان ملل متحد را موظف کرد سازوکار نظارت و گزارش‌دهی را برای گردآوری داده‌های دقیق، به‌موقع و قابل اعتماد در مورد شش زمینه نقض جدی حقوق کودکان در جنگ ایجاد کند. این شش مصداق که شالوده نظام نظارت بین‌المللی بر حقوق کودکان در جنگ را تشکیل می‌دهند عبارت‌اند از:

۱. کشتن و معلول‌ساختن کودکان: این نقض می‌تواند در اثر هدف‌گیری مستقیم یا اقدام‌های غیرمستقیم مانند شکنجه، بمباران، مین‌های زمینی یا مهمات خوشه‌ای رخ دهد. براساس گزارش سازمان ملل متحد، تنها در سال ۲۰۲۰، بیش از ۸۰۰ کودک در نتیجه درگیری‌ها کشته و ۲ هزار و ۳۰۰ تن دیگر زخمی شدند (Afghanistan Protection of ..., 2021). سازمان جهانی بهداشت تخمین زده است که تا سال ۲۰۱۹ بیش از ۵۰ هزار کودک افغانستان دچار معلولیت‌های دائمی مانند قطع عضو، نابینایی یا ناشنوایی شده‌اند (Afghanistan Country Office, 2019). در ولایت هلمند، یکی از کانون‌های درگیری، بسیاری از کودکان هنگام بازی در زمین‌های آلوده به مین، مجروح یا معلول می‌شدند (Little Help for ..., 2019). این جراحات‌ها، نه تنها حیات فیزیکی آنان، بلکه امکان آموزش و تحقق آینده‌ای عادی را از میان برده است.

۲. استخدام و به‌کارگیری کودکان در نیروهای مسلح: هرگونه جذب اجباری یا داوطلبانه کودکان برای مشارکت در فعالیت‌های نظامی، از جمله جنگ، آشپزی، حمل‌ونقل، پیام‌رسانی یا جاسوسی تخلف محسوب می‌شود. دختران نیز بیشتر در معرض بهره‌کشی جنسی یا ازدواج اجباری قرار دارند. در افغانستان، هم نیروهای دولتی و هم گروه‌های مخالف، از کودکان در

قالب نیروهای کمکی استفاده کرده‌اند (LEE-Koo, 2013: 477). گزارش دبیرکل سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۲ هشدار داد که با وجود برخی پیشرفت‌ها، استفاده از کودکان در واحدهای پلیس و ارتش ملی افغانستان همچنان ادامه دارد، به‌ویژه در پست‌های بازرسی یا با ترساندن در نیروهای محلی (Children and Armed Conflict, 2012: 23).

۳. حمله به مدرسه‌ها و بیمارستان‌ها: هدف قراردادن زیرساخت‌های آموزشی و درمانی، تخریب آن‌ها یا اشغال و استفاده تبلیغاتی از این مراکز، مصداق آشکار نقض حقوق بشر در جنگ است. در سال ۲۰۱۸، در افغانستان ۶۲ حمله به مراکز درمانی ثبت شد که ۷۴ درصد آن را گروه‌های مسلح انجام دادند. حمله به مدرسه سیدالشهدا در کابل در سال ۲۰۲۱ که ۸۵ نفر (از جمله ۴۲ دختر) کشته شدند، نمونه‌ای از این جنایت‌ها است. همچنین حمله طالبان به یک بیمارستان در سال ۲۰۱۷ سبب مرگ بیش از ۵۰ بیمار و کارمند شد (Little Help for ..., 2019).

۴. تجاوز و دیگر اشکال خشونت جنسی: این دسته شامل تجاوز، بردگی جنسی، ازدواج و بارداری اجباری، قاچاق، فحشای اجباری و سوءاستفاده از کودکان است. در جریان جنگ افغانستان (۲۰۰۱ تا ۲۰۲۱) خشونت جنسی علیه کودکان، چه دختر و چه پسر، از جرائم جنگی پرتکرار بود. یوناما در گزارش ۲۰۱۹ به روشنی می‌نویسد که دختران قربانی تجاوز و ازدواج اجباری به‌وسیله طالبان و داعش بودند، در حالی که پسران در معرض پدیده موسوم به بچه‌بازی قرار داشتند؛ رفتاری که هزاران قربانی نوجوان برجای می‌گذارد (Afghanistan Protection of ..., 2019). آمار دقیق به دلیل سکوت فرهنگی و شرم اجتماعی محدود است، اما بنا بر گزارش سال ۲۰۲۰ یوناما، حدود ۱۵ درصد قربانیان ثبت‌شده خشونت جنسی در مناطق جنگی کودکان بودند (Afghanistan Protection of ..., 2019; Little Help for ..., 2018).

۵. ربایش کودکان: ربایش برای استفاده نظامی، بهره‌کشی جنسی یا اخاذی از خانواده‌ها یکی دیگر از الگوهای رایج در جنگ افغانستان بود. گزارش‌های سازمان ملل متحد و نهادهای حقوق بشری نشان می‌دهند که ربایش کودکان در بسیاری از مناطق جنگی به‌صورت نظام‌مند انجام می‌شد و ابزار فشار سیاسی، اقتصادی یا نظامی بود.

۶. جلوگیری از دسترسی به کمک‌های بشردوستانه: یکی دیگر از مصادیق نقض جدی، جلوگیری از رساندن کمک‌های حیاتی از جمله انجام واکسیناسیون در مناطق درگیر است؛ اقدامی که بارها گروه‌های مسلح در افغانستان انجام دادند (UNICEF's Child Protection Program, 2022: 9). در مجموع، روندی که از گزارش گراسا ماشل در ۱۹۹۶ آغاز شد، امروز به

شبکه‌ای نهادی و چندسطحی از نظارت، گزارش‌دهی و پاسخ‌گویی تبدیل شده است که توانسته با مستندسازی دقیق، سیاست‌گذاری جهانی در حوزه حمایت از کودکان در جنگ را از سطح شعار به عمل نزدیک‌تر کند.

فعالیت سازمان‌های بین‌المللی در حمایت از حقوق کودکان درگیر جنگ

نهادگرایان لیبرال بر این باور اند که سازمان‌های بین‌المللی می‌توانند با همکاری چندجانبه و نهادهای سازنده‌سازی هنجارهای جهانی، زمینه کاهش درگیری و حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر، به‌ویژه کودکان را فراهم کنند. افغانستان پس از سقوط طالبان در سال ۲۰۰۱، به آزمایشگاهی مهم برای سنجش این نظریه تبدیل شد. در دو دهه، سازمان‌های بین‌المللی در حوزه‌های آموزش، بهداشت، بازگشت پناهندگان و حمایت‌های بشردوستانه فعال و دستاوردهای چشمگیری هم داشتند. ولی ضعف ساختاری دولت، ناامنی پایدار، وابستگی شدید به منابع خارجی و مهم‌تر از همه، مشروعیت‌نداشتن این نهادها در نگاه بسیاری از مردم افغانستان سبب شد شکاف سازگاری میان هدف‌های هنجاری و نتایج عملی همچنان پابرجا بماند.

صندوق کودکان ملل متحد (یونیسف)

یونیسف با اجرای برنامه‌های فراگیر آموزشی و بهداشتی، از جمله بازگشایی مدرسه‌ها، ثبت‌نام میلیون‌ها کودک، به‌ویژه دختران و گسترش واکسیناسیون، نقش تعیین‌کننده‌ای در احیای نسبی حقوق بنیادین کودکان داشت (Delivering for the Children ..., 2022). با این حال، ادامه حمله به مراکز آموزشی و تداوم نگرش‌های سنتی نسبت به تحصیل دختران، مانع تحقق کامل هدف‌های توسعه انسانی شد. از سوی دیگر، بخشی از جامعه محلی، حضور و سیاست‌های یونیسف را نه به‌عنوان تداوم ظرفیت‌های بومی، بلکه بازتابی از مداخله نهادی غربی برآورد می‌کردند؛ برداشتی که به تدریج از سرمایه اجتماعی و مشروعیت فرهنگی این سازمان در جوامع محل مأوریت کاست.

کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد

این نهاد با بازگرداندن میلیون‌ها پناهنده مردم افغانستان، فراهم کردن خدمات اولیه و حمایت از کودکان بازگشتی، نقش اصلی در مدیریت پیامدهای انسانی جنگ داشت (The General Situation ..., 2008). با وجود این، در بسیاری از مناطق، حمایت‌ها ناکافی یا ناپایدار ارزیابی

شد. وابستگی گسترده به بودجه‌های موقت بین‌المللی و تمرکز بر کمک‌های کوتاه‌مدت، موجب شکل‌گیری نوعی شکاف ادراکی میان هدف‌های هنجاری بازگشت پایدار و تجربه واقعی خانواده‌های مردم افغانستان شد. این شکاف، مشروعیت اجتماعی نهاد را کاهش داد و برداشت‌های انتقادی از عدالت توزیعی در کمک‌رسانی را تقویت کرد.

هیئت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان

یوناما با تمرکز بر هماهنگی فعالیت‌های بین‌المللی و نظارت بر وضعیت حقوق بشر، نقش مهمی در مستندسازی موارد نقض حقوق کودکان داشت (Afghanistan Protection of ...، 2022). ولی در سطح محلی، این گروه بیشتر به‌عنوان بازیگری سیاسی مربوط با دولت مرکزی و قدرت‌های خارجی شناخته می‌شد، نه نهادی بی‌طرف و مستقل. در نتیجه، هرچند گزارش‌های آن در سطح بین‌المللی اهمیت و اثرگذاری زیادی داشت، در میان جوامع بومی مشروعیت محدودی یافت و نتوانست به‌طور گسترده در بازسازی اعتماد اجتماعی مؤثر واقع شود.

سازمان جهانی بهداشت

سازمان جهانی بهداشت با بازسازی زیرساخت‌های بهداشتی، تأمین واکسن و ترویج مراقبت‌های اولیه در بهبود شرایط سلامت کودکان افغانستان سهم قابل توجهی داشت (Afghanistan Country Office, 2025). با وجود این، بسته‌بودن مراکز درمانی در مناطق دورافتاده، کمبود کادر بومی آموزش‌دیده و وابستگی شدید به منابع خارجی، مانع نهادینه‌شدن مفهوم «سلامت به‌عنوان حق پایدار» شد. در نتیجه، درک عمومی از خدمات این سازمان در بسیاری از مناطق، نه به‌عنوان حق شهروندی، بلکه به شکل «کمک موقت اضطراری» باقی ماند؛ وضعیتی که اعتماد عمومی و احساس تداوم حمایت را تضعیف کرد.

سازمان‌های عفو بین‌الملل و دیده‌بان حقوق بشر

این دو نهاد، با مستندسازی نظام‌مند نقض‌های گسترده از جمله کار اجباری و خشونت جنسی علیه کودکان، به تقویت هنجارهای جهانی حمایت از حقوق کودک کمک شایانی کردند (Human Rights Situation ..., 2022). با وجود نفوذ و اعتبار بین‌المللی، تأثیرگذاری آنان در سطح اجتماعی افغانستان محدود بود، زیرا بسیاری از شهروندان افغانستان این گزارش‌ها را

بخشی از گفتمان هنجاری غربی می‌دانستند که پیوند اندکی با واقعیت‌های معیشتی و امنیتی روزمره‌شان دارد. از این رو، مشروعیت محلی این نهادها در مقایسه با وزن بین‌المللی‌شان ناچیز باقی ماند.

سازمان نجات کودکان

این سازمان با ایجاد فضاهای امن، ارائه خدمات روان‌اجتماعی و حمایت آموزشی، به بیش از یک میلیون کودک افغانستان یاری رساند (Save the Children, 2023). برتری نسبی این نهاد، در مقایسه با دیگر بازیگران بین‌المللی، در حضور مستقیم در جوامع محلی و برقراری ارتباط چهره‌به‌چهره با خانواده‌ها و کودکان بود؛ عاملی که مشروعیت اجتماعی آن را به‌طور چشمگیری افزایش داد. ولی کمبود منابع مالی و اتکای مستمر به کمک‌های خارجی، ظرفیت سازمان را در تداوم طرح‌ها محدود کرد و اعتماد عمومی نسبت به پایداری این حمایت‌ها را در بلندمدت کاهش داد.

یکی از یافته‌های اصلی در این دوره این است که نهادهای بین‌المللی با وجود دستاوردهای فنی و اجرایی، نتوانستند در بسیاری از جوامع محلی افغانستان مشروعیت اجتماعی پیدا کنند. کمک‌های آن‌ها بیشتر به‌عنوان طرح‌های کوتاه‌مدت خارجی درک می‌شدند، نه بخشی از فرایندی پایدار و بومی‌سازی‌شده. این وضعیت سبب شد که شکاف سازگاری نه‌تنها در سطح «تعهدات و اجرا»، بلکه در سطح «هنجارهای جهانی و پذیرش محلی» نیز گسترش یابد. به بیان دیگر، نهادگرایی لیبرال توانست ظرفیت همکاری و هماهنگی را نشان دهد، اما بدون به‌دست‌آوردن مشروعیت اجتماعی در میان مردم، دستاوردهای آن موقت و شکننده باقی ماند. در مجموع، تجربه افغانستان در سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۲۱ نشان داد که نهادهای بین‌المللی در حمایت از کودکان جنگ‌زده نقشی مهم داشتند و نمونه‌ای از کارکرد مثبت نهادها در چارچوب نهادگرایی لیبرال بودند. ولی ضعف ساختاری دولت، استمرار ناامنی و به‌ویژه دست‌نیافتن به مشروعیت اجتماعی در نگاه مردم افغانستان، مانع شد که این دستاوردها پایدار و بومی‌سازی شوند. از این دیدگاه، شکاف سازگاری نه‌فقط میان هدف‌ها و نتایج، بلکه میان هنجارهای جهانی و پذیرش محلی نیز وجود داشت. این تجربه نشان می‌دهد که در شرایطی مانند افغانستان، موفقیت نهادهای بین‌المللی فقط به منابع مالی و هماهنگی سیاسی وابسته نیست، بلکه به اعتمادسازی و مشروعیت‌یابی در سطح جامعه محلی نیازمند است.

ارزیابی عملکرد سازمان‌های بین‌المللی در حمایت باثبات از حقوق کودکان افغانستان

در طول دو دهه حضور نیروهای خارجی در افغانستان، بالغ بر ۱۴۵ میلیارد دلار در قالب بازسازی زیرساخت‌ها، تقویت نهادهای حکومتی، سازمان‌های امنیتی، بدنه‌های اقتصادی و جامعه مدنی هزینه شد (What We Need to..., 2021: viii). ولی این سرمایه‌گذاری سنگین نه تنها به ارتقای پایدار وضعیت حقوق بشر، به‌ویژه حقوق کودکان منجر نشد، بلکه تلفات انسانی همچنان در سطحی فاجعه‌بار باقی ماند و بیش از ۴۸ هزار غیرنظامی، بیشتر زنان و کودکان، جان خود را از دست دادند. با وجود حضور پرتعداد سازمان‌های بین‌المللی تخصصی در حوزه حمایت از حقوق کودک، دستاوردها بیشتر دوره‌ای، ناپایدار و وابسته به ساختار حمایتی نیروهای بین‌المللی بودند؛ به گونه‌ای که با فروپاشی نظم سیاسی پیشین و بازگشت طالبان به قدرت، بیشتر این دستاوردها به سرعت فرو ریخت. تبیین این ناکامی مستلزم توجه به مجموعه‌ای از متغیرهای درهم تنیده است؛ از ملاحظه‌های فرهنگی، مذهبی و قومی که بیشتر در تضاد با رویکردهای جهان‌شمول حقوق بشری قرار داشتند، تا نارسایی‌های ساختاری در طراحی، اجرا و ارزیابی طرح‌های بین‌المللی، ضعف در بومی‌سازی سیاست‌ها و نبود انسجام راهبردی میان بازیگران مختلف.

دلایل سیاسی، ساختاری و سازمانی

الف) الگوی لیبرالی تحمیلی سازمان‌های بین‌المللی: در سال‌های اخیر، تفسیر لیبرال حاکم بر نظم بین‌الملل و بر دستورکار نهادهای بین‌المللی حقوق بشردوستانه، زیر سؤال رفته و ارزش‌های لیبرالی از جمله حقوق بشر نمی‌توانند در زمینه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی مختلف یکپارچه شوند. در حقیقت، ازهم گسیختگی فزاینده میان بینش لیبرال هنجاری و ارزشی پشت نظم و واقعیت‌های داخلی و بین‌المللی، کارکرد این سازمان‌ها را با مشکل روبه‌رو کرده است (Zachara, 2019:52). در همان حال، اصرار بر اینکه می‌توان و باید جوامع ناامن و فقیر را شبه دموکراسی‌های لیبرال حامی حقوق بشر، با اقتصاد بازار آزاد، بخش‌های خصوصی غالب و بانک‌های مرکزی مستقل تبدیل کرد، از این باور نادرست می‌آید که فقط جوامع لیبرال، توانایی دست‌یابی به صلح را دارند (WEISS, 2018: 564). چنین باوری سبب می‌شود بدون توجه به محیط عمل برای تبلیغ و کاربست ارزش‌های لیبرال تلاش کرد، سیاستی که در بسیاری موارد، نتیجه عکس داده است.

در مورد افغانستان، این الگوی تحمیلی لیبرالی بیش از همه در تلاش برای بازسازی دولت

و جامعه براساس نسخه‌های غربی خود را نشان داد. سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای مداخله‌گر، بدون توجه به بافت سنتی، قومی، مذهبی و ساختار قبیله‌ای جامعه افغانستان، تلاش کردند الگوهایی از دموکراسی، اقتصاد بازار و حقوق بشر را پیاده کنند که نه تنها با شرایط بومی سازگار نبودند، بلکه بیشتر موجب مقاومت فرهنگی و بی‌اعتمادی عمومی شدند.

بحران‌های انتخاباتی سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۱۹ (Guardian, 2014) نشان داد که الگوی غربی دموکراسی بدون اتکا به سازوکارهای بومی مانند لویه‌جرگه، مشروعیت‌زا نیست و شکاف‌های قومی را تشدید می‌کند. سیاست‌های مربوط به آموزش دختران و حضور زنان در عرصه عمومی، هرچند در شهرها پیشرفت‌هایی داشت، در روستاها به مقاومت فرهنگی انجامید و به ابزار تبلیغاتی طالبان تبدیل شد. کمک‌های مالی کلان نیز به جای بازسازی پایدار، بیشتر در شبکه‌های فساد و قدرت محلی هدر رفت و ناکامی طرح‌های عمرانی این بی‌اعتمادی را عمیق‌تر کرد. حتی در حوزه قضایی، مردم به جای دادگاه‌های رسمی فاسد، بیشتر به محاکم سنتی یا طالبان رجوع کردند. این ناکامی‌ها در مجموع، مشروعیت دولت و حامیان بین‌المللی‌اش را به شدت تضعیف کرد. نتیجه آن شد که بسیاری از نهادهای دموکراتیک و قوانین حقوق بشری، فقط در سطح اسناد و ساختارهای رسمی باقی ماندند و در عمل، از مشروعیت و کارکرد واقعی برخوردار نشدند. این شکاف میان هنجارهای وارداتی و واقعیت‌های اجتماعی، مشروعیت دولت‌سازی و برنامه‌های حقوق بشری را در افغانستان تضعیف کرد.

ب) آغازنشدن روند ایجاد صلح (به عنوان شرط دفاع از حقوق) و سرریز شدن منابع به محیطی سازش‌ناپذیر: در افغانستان، روند صلح‌سازی که شرط هرگونه توسعه حقوق فردی و جمعی است، روندی ناموفق بود یا به تعبیر دقیق‌تر، روندی بود که هرگز آغاز نشد. افغانستان جنگ‌زده و توسعه‌نیافته، نیازمند تلاش‌های بازسازی اقتصادی و آشتی ملی بود. البته خود، منابع و تخصص لازم را نداشت، پس نتوانست نیازهای اساسی مردم، ترویج آشتی و کاهش بی‌ثباتی را انجام دهد و درگیری، دوباره شعله‌ور شد. جنایت و خشونت جای خود را به امنیت بهبود یافته نداد. بی‌قانونی، طرد سیاسی و نقض حقوق بشر، جای خود را به حاکمیت قانون نداد. رویارویی‌های قومی، فرقه‌ای و مذهبی، تسلیم آشتی ملی یا اجتماعی نشدند و گذار در شرایط سیاسی اقتصادی اهداکنندگان انجام شد و نه ویژگی‌های محیطی افغانستان (WEISS, 2019: 564-566).

در حقیقت، بازسازی و ایجاد صلح، نه تنها باید مبتنی بر درک مسائلی (مانند قومیت و

مذهب) باشد که درگیری در مورد آن‌ها سیاسی شده است، بلکه باید دلایل شکست دولت‌سازی را بررسی کند. در اینجا چالش اصلی، سرشت روابط دولت و جامعه و چگونگی حمایت از پیدایش دولت قوی برآمده از جامعه است. این موضوع مستلزم این است که نیروهای کمکی، نگاهی تاریخی و بلندمدت داشته باشند که نهادهای بین‌المللی فعال در افغانستان، چنین نگاهی نداشتند. در دو دهه گذشته، رقابت‌های سیاسی میان فرماندهان ولسوالی‌ها با درگیری‌های ملی منطقه‌ای ترکیب شده و تلاش نیروهای آمریکایی و بریتانیایی برای تعقیب و مقابله با نیروهای القاعده و طالبان، درگیری‌های محلی را تشدید نیز کرده است. بنابراین صلح‌سازی و ایجاد ثبات که پیش شرط تضمین بادوام حقوق کودکان افغانستان بود هرگز اتفاق نیفتاد.

پ) کاربست رویکرد نامناسب: رویکرد حقوق‌محور به توسعه، به‌عنوان رویکرد ترجیحی سازمان‌های بین‌المللی در ترویج و توسعه حقوق بشر و به‌ویژه حقوق کودکان، در کشورهایی مانند افغانستان که در عمل در تأمین نیازهای پایه‌ای و بنیادین نیز با مشکل روبه‌رو هستند، چندان با اقبال دولت‌ها و حتی بخش قابل توجهی از افکار عمومی روبه‌رو نمی‌شود. در حقیقت، این کشورها همچنان وارد مراحل ابتدایی مسیر توسعه نیز نشده‌اند. بنابراین تا زمانی که جامعه از کمترین نیازهای اولیه‌اش آسوده خاطر نباشد، این رویکرد و این نگاه حقوق‌محور به توسعه، ره به جایی نخواهد برد.

ت) رویکرد طرح‌محور به‌جای راهبردی: در مورد طرح‌های حقوق بشری و حقوق کودک اجراشده در افغانستان، بسیاری از کارشناسان استدلال می‌کنند که در این کشور، به‌جای برنامه راهبردی مدون بیست ساله، بیست برنامه یک ساله اجرا شده است، برنامه‌هایی با هدف‌های دوره‌ای و محدود و البته بودجه‌هایی که باید در زمان مشخصی هزینه می‌شدند. افزون بر این و در این بیست سال، تقسیم کار درستی (با توجه به ضعف‌ها و قوت‌های هر سازمان) نیز میان سازمان‌های بین‌المللی فعال در زمینه حقوق بشر در افغانستان صورت نگرفت، مشکل دیگر این بود که این نهادها هرکدام در چارچوب تخصصی خود عمل می‌کردند و نه با رویکردی یکپارچه به امنیت انسانی. جامعه بین‌المللی و در رأس آن، ایالات متحد، ترجیح‌های خود را به آنچه با توجه به منابع موجود می‌توانستند به‌طور واقع‌بینانه به دست آورند، اولویت می‌دادند و دیگر اینکه آمریکایی‌ها از مردم افغانستان توقع پیشرفت سریع داشتند (What We Need to... 2021:49).

ث) کمک‌ها به‌عنوان ابزار تسکین و نه ابزار ایجاد صلح: در دو دهه پس از ۱۱ سپتامبر،

کمک‌های بین‌المللی به این کشور، بیشتر هدف کوتاه‌مدت تسکین درد و رنج مردم افغانستان را دنبال می‌کردند و از میان سه نوع کمک: بشردوستانه، توانمندسازی و توسعه‌ای که طیف وسیعی از بازیگران بین‌المللی (از دولتی و غیردولتی) و در مشارکت با دولت افغانستان، مقام‌های منطقه‌ای و محلی، فعالان جامعه مدنی به‌سوی این کشور سرازیر شدند، کمک‌های بشردوستانه بیشترین سهم را به خود اختصاص دادند (Goodhand, 2010: 840). در نتیجه، این کمک‌ها از اساس هدف تأمین حقوق پایدار برای کودکان افغانستان را دنبال نمی‌کردند.

ج) کمک‌های بین‌المللی: ابزار صلح یا محرک جنگ؟ در ارزیابی نقش کمک‌های بین‌المللی در روند صلح‌سازی در افغانستان و آثار مثبت و منفی آن‌ها بر درگیری در این کشور، استدلال می‌شود که نظام کمک‌رسانی به افغانستان، نظامی زیر سلطه خارجی‌ها بوده است که از جامعه افغانستان اطلاعات محدودی داشته یا دست‌کم این ملاحظه‌ها را در سیاست‌گذاری‌های خود در نظر نمی‌گرفت و به ویژگی‌های دولت در افغانستان بی‌توجه بود. به همین دلیل، در بسیاری موارد، این کمک‌ها نه براساس ضرورت‌های دولت افغانستان، گروه‌های آسیب‌پذیر (به‌طور مشخص کودکان) و جوامع محلی، بلکه براساس اولویت‌های دولت‌های خارجی و سازمان‌های بین‌المللی ارائه می‌شد. این سرازیرشدن غیراصولی کمک‌ها به افغانستان، در مواقعی نه‌تنها به ایجاد صلح منجر نشده است، بلکه مشروط‌بودن کمک‌ها به ادامه درگیری، بیشتر به طرف‌های درگیر افغانستان انگیزه مبارزه داده و سبب شده است این گروه‌های مسلح، از جنگ بهره اقتصادی ببرند و فقیران محروم از دسترسی به این کمک‌ها نیز دست به خشونت از پایین به بالا بزنند. در حقیقت، این موضوع نادیده گرفته شده است که نخبگان و دولت رانتی افغانستان، بهره‌برنده‌های اصلی از این کمک‌های بین‌المللی بوده‌اند (Goodhand, 2010: 838).

چ) نبود دولت مدرن، مشروع و هدفمند در افغانستان (دولت فاسد و وابسته): کذب‌بودن روند پیشرفت دموکراتیک در افغانستان و نبود دولت مدرنی که نماینده واقعی مردم افغانستان باشد، یکی دیگر از چالش‌های پیش روی اثرگذاری کمک‌ها در افغانستان بوده است. نکته دیگر اینکه، در افغانستان، ساختارهای قدرتی وجود دارد که دولت نمی‌تواند آن‌ها را محدود کند و این ساختارهای قدرت، زیر سلطه جنگ‌سالاران و رئیس‌های قبایل است و این‌ها با هم ارتباط دارند. برای نمونه، طالبان به‌طور کامل با رئیس‌های قبایل هماهنگ هستند (Allen and Brown, 2020). در چنین فضایی، نهادهای بین‌المللی، بی‌توجه به اهمیت نقش رهبری سیاسی محلی برای تثبیت نظام سیاسی متمرکز برای توزیع کمک‌هایشان تلاش کرده‌اند، نظامی که به دست سیاست‌مداران فاسد اداره شده و با جوامع محلی بیگانه است (WEISS, 2018: 566).

همچنین دولت از موضوع حقوق کودکان استفاده سیاسی می‌کرد تا نیروهای خارجی را در کشور نگه دارد (Allen and Brown, 2020).

ح) جامعه مدنی غیرمنسجم، ناآگاه و ضعیف: چارچوب نهادی برای غلبه بر آسیب‌های جنگ ایجاد نشد و جامعه مدنی ناظر هم شکل نگرفت (WEISS, 2018: 566).

دلایل فرهنگی، مذهبی و قومی

الف) مرجع هویتی و نظام ارزشی مردم افغانستان: افغانستان جامعه چندقومیتی متشکل از گروه‌های قومی، قبیله‌ای، مذهبی و زبانی است. در افغانستان چیزی به نام ملت و هویت ملی وجود ندارد و احساس تعلق مردم افغانستان به خویشاوندان، قبیله، قومیت و مذهبشان، بیش از حس تعلق و وفاداری به کشورشان است. نظام ارزشی افغانستان به شدت زیر تأثیر ارزش‌های اسلامی و فرهنگ پدرسالارانه و مردسالارانه حاکم بر این کشور است (Astuti, Abellya, 2024: 302) و مفاهیمی مانند تاب‌آوری، وفاداری، تبعیت، قبیله‌گرایی، غیرت، شرافت و حیثیت، مرکزی هستند (Evason, 2019). در چنین بستری، تعریف از حق و حقوق کودک، آن چیزی است که بزرگ قبیله به او مرحمت می‌کند. مردم افغانستان کمتر صلح را تجربه کرده‌اند و با دخالت خارجی در امور داخلی کشورشان مخالف هستند. برای آن‌ها، امنیت و بقا در گروهی حفظ وابستگی به خانواده، قبیله و گروه قومی است که به آن تعلق دارند، زیرا دولت در افغانستان یا حضور نداشته یا آن‌قدر ناکارآمد و آلوده به فساد بوده است که اعتمادی به آن نیست (Akopyan, 2023). بنابراین ناکارآمدی دولت، خدمات اجتماعی ناکافی و فساد و کمبود امنیت، خانواده و قبیله را به مهم‌ترین نهاد امنیت‌ساز در جامعه افغانستان و اصلی‌ترین مرجع هویتی مردم افغانستان تبدیل کرده است (Evason, 2019).

ب) سازمان اجتماعی: دهه‌ها درگیری، فقر گسترده، بی‌ثباتی سیاسی، آوارگی و نبود زیرساخت‌های اساسی، اقتصاد افغانستان را فروپاشانده است. بخش بزرگی از جمعیت افغانستان (۶۰ درصد جمعیت زیر ۲۵ سال هستند) در مناطق کشاورزی و روستایی زندگی می‌کنند و با کشاورزی و دامداری، گذران زندگی می‌کنند (Rahimi, 2015: 189). در افغانستان، کار کودکان دختر و پسر، از ۵ سالگی به بعد رایج است و روستاها کمبود مدرسه و امکانات بهداشتی دارند. روستاها را مقام‌های محلی، دهیار (مالک)، ارباب توزیع آب (میرآب) و معلم شریعت اسلامی (آخوند) اداره می‌کنند. خان مقامی است که به‌طور معمول هم مالک و هم میرآب است. مجلسی از مردان (جرگه) هم تصمیم‌های مهم روستا یا قبیله را می‌گیرد (Evason, 2019). نظام اداره امور در افغانستان محلی

است. در چنین محیطی، به کودکان به‌عنوان ابزار برتری عددی و سربازان و کشاورزان و کارگران آینده نگاه می‌شود، نه موجوداتی دارای حقوق.

پ) نظام قبیله‌ای و باورهای سنتی: در افغانستان، رویارویی‌های قومی، فرقه‌ای و مذهبی، تسلیم آشتی ملی یا اجتماعی نشدند: روابط میان قبایل در افغانستان و روابط میان اقوام مختلف در این کشور، بسیار متشنج است. قبایل بر سر زمین، منبع، قدرت و حتی زنان با یکدیگر می‌جنگند و گروه‌های قومی اقلیت و اکثریت نیز مدام با یکدیگر در حال درگیری هستند. در چنین فضایی، حقوق کودکان اولویت ندارد (Evason, 2019).

دلایل اقتصادی

الف) اقتصاد جنگ‌زده و بیشتر غیرقانونی و سوءمدیریت، جای خود را به اقتصاد فعال نداد. شکست در ایجاد اقتصادهای با دوام و دادن سهمی در روند صلح به جنگ‌جویان پیشین و دیگر افراد متأثر از جنگ، گذار از اقتصاد جنگ به اقتصاد صلح و سپس، توسعه صورت نگرفت.

ب) استفاده از نیروهای خارجی برای بازسازی اقتصادی، بهبود حکومت‌داری و ایجاد صلح، خیلی گران بود.

پ) فساد: بودجه از طریق شبکه‌های دولتی وارد می‌شد که هیچ نظارتی وجود نداشت. گاه طرح‌های محلی، شورشیان را تأمین مالی می‌کردند. مناطق امن‌تر پول کم‌تر می‌گرفتند؛ پس به سودشان بود ناامن باشند و پول بیشتر بگیرند.

ت) بودجه‌های ناکافی و معطوف به زمان.

ث) به جنگ‌سالاران اجازه داده شد تا به کنترل درآمد گمرکی و سود مواد مخدر در مناطق در کنترل خود ادامه دهند (WEISS, 2019).

دلایل امنیتی

وضعیت امنیتی در افغانستان، بزرگ‌ترین مانع پیش روی فرستادن کمک‌های بشردوستانه به این کشور و بازسازی و فرستادن کمک‌های توسعه‌ای بلندمدت است. در افغانستان مداخله‌گران خارجی امنیتی را ایجاد می‌کنند که دولت خود توانایی تأمین مالی را ندارد.

الف) جنایت و خشونت جای خود را به امنیت بهبود یافته نداد.

ب) نبود رهبری سیاسی محلی و ناامنی در بسیاری از ولایت‌ها (WEISS, 2019).

نتیجه

در بررسی تعامل سازمان‌های بین‌المللی با جامعه افغانستان، می‌توان گفت که الگوی مسلط، الگویی کارگزارمحور و هنجارمحور از بالا به پایین بوده است؛ الگویی که بر فرض‌های هنجاری مبنی بر برتری معرفتی و اخلاقی نهادهای بین‌المللی نسبت به جوامع میزبان استوار است. در این چارچوب، سازمان‌ها نه به‌عنوان «شریک‌های اجتماعی» بلکه به‌عنوان «اصلاح‌گران بیرونی» عمل کردند؛ کنشگرانی که مأموریت خود را در انتقال مجموعه‌ای از ارزش‌ها و رویه‌های جهانی به محیط‌های محلی تعریف کردند.

این رویکرد به گسست میان هنجارهای جهانی و زمینه‌های بومی منجر شد و در عمل، پویایی اجتماعی فرهنگی جامعه افغانستان را نادیده گرفت. بی‌توجهی به نظام‌های معنایی دینی، سنتی و محلی موجب شد کنش هنجاری سازمان‌ها به‌جای نهادهای سازی ارزش‌های جهانی، به بازتولید بی‌اعتمادی، مقاومت و برداشت‌های تدافعی از مفاهیم غربی بینجامد. بدین ترتیب، به‌جای شکل‌گیری فرایند «درون‌زای ترجمه هنجاری» با وضعیتی از «تحمیل هنجاری بیرونی» روبه‌رو بودیم. شکست این فرایند در حوزه‌هایی مانند حمایت از حقوق کودک آشکارتر است. نبود درک زمینه‌ای از ساختار خانواده، دین و اقتدار سنتی سبب شد بسیاری از برنامه‌ها در سطح گفتمان و نه در سطح کنش اجتماعی نهادینه شوند. از این‌رو مشروعیت هنجاری سازمان‌های بین‌المللی نه تنها تثبیت نشد، بلکه تضعیف شد.

در سطح نظری، این تجربه مصداقی روشن از آن چیزی است که در ادبیات روابط بین‌الملل به‌عنوان «شکاف سازگاری» شناخته می‌شود (Risse, Ropp and Sikkink, 2013). این شکاف در افغانستان از کنش متقابل دو دسته متغیر ناشی شد: عوامل ساختاری مانند ضعف نهادهای اجرایی، شکنندگی دولت، نبود منابع مالی و نبود اراده سیاسی و عوامل هنجاری مانند بی‌اعتمادی اجتماعی، ناهماهنگی فرهنگی و مشروعیت‌نداشتن کارگزاران بین‌المللی.

بر این اساس، می‌توان از الگو مفهومی ترکیبی سخن گفت که در آن، شکست در نهادهای سازی هنجارهای جهانی نه ناشی از علتی واحد، بلکه نتیجه کنش متقابل متغیرهای ساختاری، هنجاری و ادراکی است. این الگو بر اهمیت مفهوم «مشروعیت زمینه‌ای» به‌عنوان شرط پیشینی موفقیت هر نوع مداخله هنجاری تأکید می‌کند. در نتیجه، تجربه افغانستان نشان می‌دهد که انتقال موفق هنجارهای جهانی به جوامع غیرغربی، فقط زمانی ممکن است که فرایند از یک الگوی یک‌سویه انتقال ارزش‌ها به‌سوی یک الگوی گفت‌وگویی، زمینه‌مند و مشارکتی هم‌ساختی هنجارها حرکت کند. این تحول نه تنها مستلزم بازتعریف نقش سازمان‌های

بین‌المللی به‌عنوان «تسهیل‌گر اجتماعی» است، بلکه نیازمند درک عمیق از پویایی‌های فرهنگی و سیاسی جوامع میزبان و پذیرش نسبیت هنجاری در چارچوب جهان‌گرایی انتقادی است.

جدول شماره ۱- الگوی مفهومی پیشنهادی

پیامد	متغیر اصلی	سطح
کاهش مشروعیت اجتماعی سازمان‌ها	بی‌توجهی به زمینه‌های فرهنگی و دینی و تحمیل هنجارهای جهانی	هنجاری
ناتوانی در اجرای تعهدهای بین‌المللی	ضعف نهادهای سیاسی و اجرایی و نبود ثبات سیاسی	ساختاری
مقاومت اجتماعی و فرهنگی	برداشت تدافعی جامعه محلی از ارزش‌های بین‌المللی	ادراکی/اجتماعی

پیامد نهایی	تعامل منفی میان سه سطح بالا	شکل‌گیری شکاف سازگاری و شکست در نهادینه‌سازی هنجارها
-------------	-----------------------------	--

(منبع: نویسندگان)

منابع:

فارسی

- اکرمی، روح‌الله (۱۴۰۱)، "به کارگیری کودکان در مداخلات مسلحانه آسیای جنوب غربی و جرم انگاری آن در نظام‌های حقوقی افغانستان، سوریه و عراق در مقارنه با اسناد بین‌المللی"، پژوهش‌های تطبیقی حقوق اسلام و غرب، دوره ۹، شماره ۲، صص. ۷۵-۱۱۲ (doi: 10.22091/csiw.2022.8139.2267)
- مصفا، نسرين و زهرا داور (۱۳۹۱)، میثاق حقوق کودک در اسلام از منظر حقوق بشر دوستانه بین‌المللی، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی.

English

- Afghanistan: Human Rights Situation Deteriorates (2024), **Amnesty International**, Available at: <https://www.amnesty.org/en>. (Accessed on: 11/09/2024).
- Asturi, Epata, and Fernisya Abellya (2024), "Challenging Patrarchal Culture of Taliban Regime," **Journal of Language and Literature**, Vol. 24, No. 1, pp. 302-315, (doi: 10.24071/joll.v24i1.8223).
- Akopyan, David (2024), **Afghanistan Fiasco -Collapse of State Building 20 Years Project**, Available at: <https://www.other-news.info/afghanistan-fiasco-collapse-of-state-building-20-years-project/>(Accessed on: 11/09/2024).
- The General Situation of Children in Afghanistan (2008), **Afghanistan Independent Human Rights Commission**, Available at: <http://www.unhcr.org/refworld/topic,4565c2252f,4565c25f3d1,483bedd22,0,AIHRC,AFG.html>. (Accessed on: 11/09/2024).
- Allen, John and Vanda Brown (2020), **The Fate of Women's Rights in Afghanistan**, Washington: Brookings.
- Dai, Xinuan (2013), "The 'Compliance Gap' and the Efficacy of International Human Rights Institutions," in: T. Risse, S. C. Ropp, and K. Sikkink (Eds.), **The Persistent Power of Human Rights: From Commitment to Compliance**, Cambridge University Press, (doi: 10.1017/CBO9781139237161.008).
- Evason, N. (11/09/2024), **Afghan Culture: Family**, Cultural Atlas, Available at: <https://culturalatlas.sbs.com.au/afghan-culture/afghan-culture-family>.
- Rahimi, Farzam and Farid Ahmad (2015), "The Impact of Security and Regional Integration on Poverty Reduction in Afghanistan," **Journal of International Studies**, Vol. 8, No. 1, pp. 183-195, (doi:10.14254/2071-8330.2015/8-1/16)
- Heath, J, and Zahedi, A. (Eds) (2014), **Children of Afghanistan: The Path to Peace**, University of Texas Press.
- Afghanistan: Little Help for Conflict-Linked Children (2024), **Human Rights Watch**, Available at: <https://www.hrw.org/news/2019/10/07/afghanistan-little-help-conflict-linked-trauma>.
- Goodhand, Jonathan (2010), "Aiding Violence or Building Peace? The Role of International Aid in Afghanistan," **The World Quarterly**, Vol. 23, No. 5, pp. 837-859, (doi: <https://www.jstor.org/stable/3993391>)
- Keohane, Robert (1989), **International Institutions and State Power**, Westview Press.

- Keohane, Robert and Joseph S. Nye (2011), **Transnational Relations and World Politics**, Cambridge: Harvard University Press.
- Lenz, Tobias and Fredrik Söderbaum (2023), "The Origins of Legitimation Strategies in International Organizations: Agents, Audiences, and Environments," **International Affairs**, Vol. 99, No. 3, pp. 899-920, (doi:10.1093/ia/iiaad110).
- Lee-Koo, Katrina (2013), "No Suitable for Children: The Politicization of Conflict-Affected Children in Post-2001 Afghanistan", **Australian Journal of International Affairs**, Vol. 67, No. 4, pp. 475-490, (doi:10.1080/10357718.2013.803031).
- Risse, Thomas, Stephen Ropp, and Kathryn Sikkink (2013), **The Persistent Power of Human Rights: From Commitment to Compliance**, Cambridge: Cambridge University Press.
- What We Need to Learn: Lessons From Twenty Years of Afghanistan Reconstruction (2024), SIGAR, Available at: <https://www.sigar.mil/Portals/147/Files/Reports/Lessons-Learned/SIGAR-21-46-LL.pdf> (Accessed on: 11/09/2024).
- Swenson, Geoffrey (2017), "Why U.S. Efforts to Promote the Role of Law in Afghanistan Failed," *International Security*, Vol. 42, No. 1, pp. 114-151, (doi: 10.1162/ISEC_a_00285).
- Delivering for the Children of Afghanistan (2024), UNICEF, Available at: <https://www.unicef.org/emergencies/delivering-support-afghanistans-children>.
- Children and Armed Conflict: Report of the Secretary-General (2024), **UNGA** (United Nations General Assembly), A/66/782S/2012/261, Available at: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/261.
- Afghanistan Protection of Civilians in Armed Conflict (2024), **UNAMA**, Available at: https://unama.unmissions.org/sites/default/files/unama_poc_midyear_report_2021_26_july.pdf. (Accessed on: 11/09/2024).
- Afghanistan Country Office (2024), **WHO**, Available at: https://www.emro.who.int/images/stories/afghanistan/who_at_a_glance_2019_feb.pdf. (Accessed on: 11/09/2024).
- Wessells, Michael (1998), "Children, Armed Conflict, and Peace", **Journal of Peace Research**, Vol. 35, No. 5, pp. 635-646, (doi:10.1177/0022343398035005006).

Weiss, Thomas, and Rorden Wilkinson (2018), *International Organizations and Global Governance*, New York: Routledge.

Zachara, Malgorta (2019), "Can Institutions Save the World: Neoliberal Institutionalism Perspective on Global Governance," **Journal of International Relations**, Vol. 55, No. 1, pp. 41-57, (doi:10.7366/020909611201903).